

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ՎԱՏՈՒԾՈՑ ԽԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Առատւծոյ տրուած ստորագիշխներուն մէջ իր ուրոյն տեղը ունի արդար բաւարար չհասնող արդար, զարեգակն արդարութեանն և նման բանաձեւեր գերագոյն ապացոյցներն են այս իրողութեան:

Հոկաւակ այս ճշմարտութեան տակայն, Տիրոջ տրուած ժիւս բոլոր ստորագիշխներէն — օէր, գութ, ողորմածութիւն, ամենակարողութիւն — աւելի, Անոր սարգաւորեան կամ աւելի ճիշդը արդարագոյնքեան մասին է որ կը վերաբերուինք կասկածով ու տարակոյտով, Դիւրաւ կ'ընդունինք թէ Տէրը կգոր է ու ամենակարող, քիչ մը նաեւ գիտաւ թէ Ան երկայնամիտ է ու բազումողորմ, բայց երբ կարգը գայ Անոր արդարագոյնութեան, պահ մը կը վարանինք ու կը տատամտինք: Ու հարց կու տանք մենք մեզի. — Ինչպէ՞ս կարելի է հաշտեցնել Առատւծոյ արդարութիւնը աշխարհի այլապէս ժամերուն ու մինչև իսկ մեր առօրեայ կեանքին մէջ ու մեր շուրջը պարզուող աղաղակող անարդարութիւններուն հետ, ընտանեկան ու ընկերային նեղ շրջանակներէն մինչև ազգայինն ու համամարդկայինն սահմանները տարածուող: Որքան տուար է թիւը սկստ ու իրաւագործի ազգերուն ինչպէս մարդկային խմբաւորումներուն, իրենցմէ անհամեմատօրէն կգոր՝ բայց իբրտ ու ամբարիշտ մարդերէ ու պետութիւններէ գերեմտրուած ու ճնշուած:

Սակայն այս երեոյթը յատուկ չէ ժիւյն մեր օրերուն կամ պարզ ու ազէտ մարդերուն: Հին Ուխտը մեզի կըսէ թէ մարգարէական դասուն մէջ իր ուրոյն դիրքն ու գլխը ունեցող երեմիան իսկ չէ կրցած տեսարբեր մնալ ու գանգատած է Տիրոջ ի տես Անաթոլի (մեր օրերու Anata, Երուսաղէմէն հիւսիս-արեւելք) ամբարիշտ ընդդիմներուն գտած փայլուն յաջողութիւններուն ու բարգաւաճման:

Բայց, երբ մեր շուրջը պարզուող ազգ ու ցաւալի, կամ անարիւն և յաճախ ընդդէմացող երեոյթներու անմիական ազգեցութեան տակ հապնեղ մեր վճիռները կ'արձակենք, բնաւ չենք խորհրթ թէ անոնք թերի են ու մոկերեային, և չեն գիտնար առողջ ու ամուր տրամաբանութեան լոյսին ու զօրութեան գէմ:

Առենք, օրինակի համար, անհաւատ ու ամբարտաւան անհատ մը, կենաքի ռուր բարեքները իր հասողութեան ծիրէն ներս ունեցող: Տոկուն է իր առողջութիւնը, լեցուն՝ իր քսակը և բարձր՝ ընկերութեան մէջ իր վայելած դիրքն ու վարկը: Երջանիկ է ըստ երեոյթին: Բայց ոչ ըստ էութեան: Իրին կը պակսի արտի անգործութիւնը, մաքուր խղճէ մը մեզի պարգևուած, կապալի տարափն ու անգոհ վաղուան: Իր բոլոր ունեցածները երաշխիքը չեն պայծառ ապագայի մը: Տէրը պատմած է զինք, իր դէմ գիշերով մարդու ամենէն անհաշտ թշնամին ու ամենէն անկաշտ դատաւորը — իր քիզը: Ու այս երկուութեան տանջուող, զեղին ու գաման ծածաղի մը ներքև ի զուր կը ջանայ պարտկել ներքին փրակեցութիւնը:

Ուրիշ մը, արտաքուտ հեղահամոյց ու ամբարկոյն, կը պատահի քր յոճախակիօրէն հանդիպի ձախորդութիւններուն: Փորձութիւններ կը իրաւենն ու կը հար, ուսածն զինք ամէն կողմերէ: Բայց կարծուածին չափ արտուր չէ ան, և կամ կարծուածին չափ բարի: Որքան շատ է թիւը մարդերու, Փորձեցեալական քարեա պատիւնութեամբ պատմուածաւոր, քրոնք ներադիւն սակայն մեղքին ճանհիշները քարշանք կը բուրեն, ու որքան՝ մարդերը որոնք, Բաքիլոնի մանուկներուն նման, իրենց վիշտերու հնոցին մէջն անգամ իրենց Արարչին հասցէուած փառք ու օրհնէնք աւելին իրենց յրթններուն Որոնք, սուրբերուն ու առաքեալներուն նման, գիտեն կերպն ու գաղտնիք երջանիկ ըլլալու, և ի հեճուկս բազմապիսի վիշտերէ աքցանուած ըլլալուն, գիտեն բարձրանալ երոնութեան այն վիճակին, որ Տիրոջ հետ ունեցած մեր մօտիկութենէն ու մօտեմութենէն միայն կը ծնի:

Աստուծոյ արդարութեան նկատմամբ կասկած յայտնած ատեն բնաւ ժողոված ունինք թէ ինչ պիտի ըլլար մեր վիճակը, եթէ Տէրը դողդէր երկայնամիտ ու համբերատար ըլլալէ և անմիջապէս պատուհասէր, ինչպէս մեր հակառակորդները, մեզ ևս, մեր գործած ամէն մէկ մեղքին ու յոնցանքին համար: Մեզմէ որոշէն արտին մէջ մեղքը չէ հիւսած իր օտարայնը: Մեզի դէմ չարիք նիւթողնեալուն համար Ս. Ստեփանոսը — Շէր, մի համարիր դոցա զայս մեղքս — կամ Շնորհալիի — Ճե դարձն զնոսա ի չարեացն, զոր ունին վասն իմ. զի ողորմութեան քուժ արժանի եղիցին» — նման աղօթեալու և անոնց մեղքերուն թողութեան հայցելու փոխարէն անոնց վրայ Աստուծոյ ցաւուն համար փութացած տաննելու մեր ցանկութիւնը և անոնց պատահած փորձութեան մը պարագային մեր զգացած հրճուանքը խոտոր չի՞ն համեմատիր միթէ քրիստոնէական բարոյականին և մեղքեր չի՞ն իրենց կարգին: Միթէ Տիրոջ կամքը մոլորած ու կորուսած ոչխարին դարձն ու փրկութիւնը չէ՞, փոխան անոր վերջնական կորուստին ու փճացումին:

Ուրիշ ախալ մը գործած կ'ըլլանք, երբ կը զայրաւորինք ու կը արանջանք ի լուր ազնիւ ու անփառ անհատի մը, համեմատաբար երկատար դո՛ւր արգիւր մէջ, մահուան բոթին ու գոյժին: Մենք, մարդկային չափանիշով, մահը կը նկատենք գերագոյն պատահաւոր, որուն երբեքից կարող է հանդիպիլ մարդ արարածը, և ըստ այնմ, իբրեւ անգրագոյն պատիժ, անո՞վ կը դատապարտենք մարդկային ընկերութեան գէժ մեծագոյն մեղանշողները, ճերմագործներն ու հայրենիքի դաւադանները: Նոյնը չէ սակայն մահը հագեւոր չափանիշով: Պատուհաս մը չէ ան, ինչպէս չէ նաև վերջնական մեր գոյաւանման: Անարդար, ուրեմն, Տէրը, երբ ճարտունքի այս հովիտէն վաղաժամօրէն իր յաւերժական փառքին մասնակից ըլլալու կը կանչէ մէկը կամ միւսը իր ճշմարտարարմ ծառայներէն: Մեր զգացած վիշտին ազդեցութեան տակ ընկճուիլ ու Ս. Հոգւոյ մխրթարութիւնը հայցելու տեղ Տիրոջ արգարութեան վրայ տարա-

կուսիլ ոչ բանաւոր է և ոչ մանաւանդ քրիստոնէավայել:

Եթէ պատահէր որ Տէրը մեզ սաստէր ու պատէր ամէն քայլափոխի, կ'պատած պիտի ըլլար մեր ազատ կամքը, ու մենք պիտի նմանէինք դատարանի մը մէջ, խոստ ու խոտոռ ուսուցիչի մը անմիջական հակոզութեանը տակ տանուած աշակերտներու, որոնց բռնադատեալ կարգապահութիւնը ոչ մէկ բարենիչ պիտի ապահովէր իրենց:

«Որքան արդար են դատաստաններդ, մ'իլ Տէր», կ'ըսէ Հին Ուխտի ներշնչեալ մեծ մարգարէն: Եւ այս արտայայտութիւնը լատենտութեան վրայ խորսխուած առողջ զգացումէ մը կը բխի: Տաթեացիէ բանաձևուած մեր Եկեղեցւոյ ուղղափառ դաւանութեան հանգանակն ալ իր վերջաւորութեան կու տայ գերագոյն ապացոյցը Աստուծոյ արդարութեան, երբ կ'ըսէ. «արդարաց (վիճաբուած է) կենք յաւիտենական և մեղաւորաց՝ տանջանք յաւիտենական»: Գրիստոս իւր վկայեց այս մասին, ըսելով. «Դատաստան իմ արդար է, զի ոչ խնդրեմ զկամս իմ, այլ զկամս այնորիկ որ առաքեացն զիս» (Յովհ. Ե. 30):

Չխաբուինք ուրեմն խնցրակի երեւոյթներէն: Աստուծոյ քաղաքներն ու գործելակերպը վեր ու անհատ մնացած են միշտ մարդկային արամարանութեան նեղ սահմաններէն: Աստուծոյ արդարութիւնը պիտի գործադրուի իր տեղին տաժամանակին: Գիտնանք օգտուիլ Տիրոջ գութիւնն ու համբերութիւնէն և անցնենք մեր որտեքուն մէջ սերմերը բարութեան ու արդարութեան, անոնցմով զբաղուած՝ բացակա ու աներկիւզ կենալու համար Աստուծոյ անեղ ու արդար դատաստանին տուի, հոն լսելու համար երանաւէ կոչը Գրիստոսի. «Եկա՛յք, օրհնեալք Հոր իւր մօտ, ժառանգեցէ՛ք զպատրաստեալն ձեզ ի սկզբանէ աշխարհի» (Մատթ. Ի. 34):

ԳԷՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ